

มหากปิปินตุเถร วัตถู ฯ

“ธมฺมปีติ สุขํ เสตีติ อิมํ ธมฺมเทศนํ สตุถา เขตวเน
วิหรนฺโต มหากปิปินตุเถรํ อารพฺภ กเถสิ ฯ

หัตถกรรมทำเสนาสนะ

(หน้า ๙-๑๑ ตตฺรารํ อนุปฺพุพิกถา - เคาหนิ อคมฺสุ)

ตตฺรารํ อนุปฺพุพิกถา: “ อตีเต กิรายสุมา มหากปิปิโน
ปทุมุตตรพฺพุทฺธสฺส ปาทุมฺมูเล กตาภินิหาโร สํสาเร สํสรนฺโต
พาราณสีโต อวิหฺวเร เอกสมฺมึ เปสการคาเม เชฏฺฐกเปสกาโร
หุตฺวา นิพฺพุตฺติ ฯ ตทา สหสฺสมตฺตา ปจฺเจกพฺพุธา อฏฺฐ มา
เส หิมวฺนเต วสิตฺวา วสฺติเก จตฺตาโร มาเส ชนปเท วสนฺติ ฯ
เต เอกวารํ พาราณสียา อวิหฺวเร โอตริตฺวา “เสนาสนกรณตฺ
ถาย หตฺถกมฺมํ ยาจถาติ รณฺโณ สนฺติกํ อฏฺฐ ปจฺเจกพฺพุเท
ปหิณฺสีสุ ฯ ตทา ปน รณฺโณ วปฺปมจฺจกกาโล โหติ ฯ โส “ ปจ
เจกพฺพุธา กิราคตาติ สุตฺวา นิภฺขมิตฺวา อาคตการณํ ปุจฺฉิต
วา “อชฺช ฆนฺเต โอกาโส นตฺถิ, เสว อมหากํ วปฺปมจฺจลํ,
ตตฺถิตฺวเส กริสฺสามีติ วตฺวา ปจฺเจกพฺพุเท อนิมนฺเตตฺวา
ปาวิสฺสี ฯ ปจฺเจกพฺพุธา “ อณฺเฑ คามํ ปวิสฺสสามาติ ปกฺกมฺมึสุ ฯ
ตสมฺมึ จเณ เชฏฺฐกเปสการสฺส ภริยา เกนจิทฺเว กรณฺเณน พา
ราณสี คจฺฉนฺตี เต ปจฺเจกพฺพุเท ทิสฺวา วนฺทิตฺวา “กึ ฆน
เต อเวลาย อยฺยา อาคตาติ ปุจฺฉิตฺวา อาทิตฺวา ปฏฺฐาย ตํ
ปวตฺตี สุตฺวา สทฺธา ปญฺญาสมฺปนฺนา อิตฺถิ “ เสว ฆนฺเต อม
หากํ ภิกฺขํ คณฺหถาติ นิมนฺเตสิ ฯ “ พหฺวกา มยฺ ภคินฺนิตฺติ ฯ “ กิตฺต

กา ฆนเตติ ฯ “ สหสสมตฺตา ภคินีติ ฯ “ ฆนเต อิมสฺมี คามะ
 สหสสมตฺตา วสิมฺหา, เอเกโก เอเกกสฺส ภิกฺขํ ทสฺสติ, ภิกฺขํ
 อธิวาเสถ, อหเมว ตุมฺหากํ วสนฺนฺจํ ปิ การาเปสฺสามีติ อาห ฯ
 ปจฺเจกพุทฺธา อธิวาสยีสฺสุ ฯ สาคามํ ปวิสิตฺวา อุกฺโขเสสิ “อหํ
 สหสสมตฺเต ปจฺเจกพุทฺเธ ทิสฺวา นิมนฺเตสฺส, อยฺยานํ นิสฺสันทฺนฺจ
 านํ สํวิทฺถ, ยาคุกฺกตฺตาทีนิ สมฺปาเทถาติ, คามมชฺเฒ มณฺฑปํ
 การาเปตฺวา อาสนานิ ปณฺณาเปตฺวา ปุณฺทิวเส ปจฺเจกพุทฺเธ นิสฺส
 าทาเปตฺวา ปณฺเฑน โภชเนน ปวิสิตฺวา ภตฺตกิจฺจาวสานะ ตสฺมึ
 คามะ สพุพา อิตฺถิโย อาทาย ตาหิ สทฺธิํ ปจฺเจกพุทฺเธ วนฺทิตฺวา
 เตมาสํ วสนตฺถาย ปฏฺิณฺณํ คเหตุวา ปุณฺ คามะ อุกฺโขเสสิ “อมฺม
 ตาตา เอเกกฺกุลโต เอเกโก ปุริโส วาสีอาทีนิ คเหตุวา อรณฺณํ
 ปวิสิตฺวา ทพฺพสมฺภาระ อหริตฺวา อยฺยานํ วสนฺนฺจํ กโรตฺตุติ ฯ
 คามวาสีโน ตสฺสา วจเน จตฺวา เอเกโก เอเกกํ กตฺวา สทฺธิํ รต
 ตฺถิณฺจํ ทิวาณฺจํ เนหิ ปณฺณสาลาสฺส สํ การेतฺวา อตฺตโน อตฺตโน
 ปณฺณสาลาเย วสฺสฺสฺสฺส ปจฺเจกพุทฺเธ “อหํ สกฺกจฺจํ อฺปฺนฺจ
 หิสฺสามิ, อหํ สกฺกจฺจํ อฺปฺนฺจหิสฺสามีติ อฺปฺนฺจหีสฺสุ ฯ วสฺสํ วุตฺถ
 กालะ “อตฺตโน อตฺตโน ปณฺณสาลาเย วสฺสํ วุตฺถานํ ปจฺเจก
 พุทฺธานํ จีวรสาณฺเฏ สชฺเชถาติ สมฺปาเทตฺวา เอเกกสฺส สหส
 สมฺมํ จีวรํ ทาเปสิ ฯ ปจฺเจกพุทฺธา วุตฺถวสฺสา อนฺุโมทนํ
 กตฺวา ปกฺกมฺีสฺสุ ฯ คามวาสีโนปิ อิมํ ปุณฺณํ กตฺวา ตโต จ
 ุตา ตาวตฺตีสฺสวเน นิพฺพตฺติตฺวา คณฺเทวปฺตฺตา นาม อเหสฺสุ ฯ เต
 ตตฺถ ทิพฺพสมฺปตฺตี อนฺุภวิตฺวา กสฺสปสมฺมาสมฺพุทฺธกालะ
 พาราณสียํ กุณฺมฺพิทฺเคเหสฺสุ นิพฺพตฺตีสฺสุ ฯ เชฏฺจกเปสกาโร เชฏฺจ

กกุฏุมพิกสส ปุตโต อโหสิ ฯ ภริยาปิสส เชฏฐกกุฏุมพิกสเสว ธีตา
อโหสิ ฯ ตา สพฺพาปี วยปุตฺตา ปรกุลฺล คจฺจนฺติโย เตสฺสเยว เคนานิ
อคมฺสฺสุ ฯ

กุฏุมพีดวามหาทาน

(หน้า ๑๑-๑๓ อถกทิวสํ วิหารเ - อลภิตฺวา ปจฺจาคจฺจนฺติ)

อถกทิวสํ วิหารเ ฐมฺมสฺสวณฺํ สงฺฆมฺมจฺจํ ฯ “สตฺถา ฐมฺมํ
เทเสตีติ สุตฺวา สพฺเพปิ เต กุฏุมพิกา “ฐมฺมํ สฺถนฺตฺสามาติ ภริยาย
สทฺธิํ วิหารํ อคมฺสฺสุ ฯ เตสํ วิหารมชฺฉณํ ปวิฏฺฐกฺขณเณ วสฺสํ อฏฺฐทฺธิํ ฯ
เยสํ กุลฺลปกา วา ฅาตี วา สามเณราทโย อตฺถิ; เต เตสํ
ปริเวณานิ ปวิสฺสึสุ ฯ เต ปน ตถารูปานํ นตฺถิตาย กตฺถจฺจิ ปวิสฺสิ
ตุํ อวิสหนฺตา วิหารมชฺฉเณเยว อฏฺฐึสุ ฯ อถ เเน เชฏฐกกุฏุมพิกโก
อาห “ปสฺสถ อมฺหากํ วิปฺปการํ, กุลปุตฺเตหิ นาม เอตตเคน
ลชฺชิตฺตุํ ยุตฺตนฺติ ฯ “ออยฺย ก็ กโรมาติ ฯ “มยฺมํ วิสฺสาสิกฺกฺจฺจานสฺส
อภาเวน อิมํ วิปฺปการํ ปุตฺตา, สพฺเพ ฐนํ สํหริตฺวา ปริเวณํ
กโรมาติ ฯ “สาธู อຍฺยาติ ฯ เชฏฐโก สหสฺสํ อทาสิ, เสสา
ปฺลจ ปฺลจ สฺตานิ, อิตฺถิโย อทฺถมเตยฺยานิ อทฺถมเตยฺยานิ สฺตา
นิ, เต ตํ ฐนํ สํหริตฺวา สหสฺสက္ခာคารปฺริวารํ สตฺถุ วสนตฺถาย
มหาปริเวณํ นาม อารภึสุ ฯ นวกมฺมสฺส มหนฺตตาย ฐเน
อปฺโปหนฺเต, ปุพฺเพ ทินฺนธนฺโต ปุณฺ อูปทฺตฺมฺปทฺตฺมํ อทฺสฺสุ ฯ
นิฏฺฐิตฺเต ปริเวณ, วิหารมํ กโรนฺตา พุทฺธปฺปมฺขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส
สตฺတာหํ มหาทานํ ทตฺวา วิสฺตฺติยา ภิกฺขุสฺหสฺถานํ จีวรานิ สชฺชยึสุ ฯ
เชฏฐกกุฏุมพิกสฺส ปน ภริยา สพฺเพหิ สมภาคิកံ อกตฺวา

อตตโน ปล่อยาย จิตา

“อติเรกตรั กตฺวา สตุถารั ปุเชสุสามีติ อโนชปุพฺพวณฺณเณน
 สหสฺสมุเลน สากฺกเณน สทฺธิ อโนชปุพฺพจงฺโกฏฺถกั คเหตุ
 วา อนุโมทนกาเล สตุถารั อโนชปุพฺเพหิ ปุเชตฺวา ตั สากฺกั
 สตุถุ ปาถมุเล จเปตฺวา “ภนฺเต นิพฺพตฺตนิพฺพตฺตภูจฺจาเน
 อโนชปุพฺพ- วณฺณเวย เม สรีรั โหตุ, อโนชาเอว จ เม
 นามั โหตุติ ปตฺถนั จเปติ ฯ สตุถา “เอวั โหตุติ อนุโมทนั
 อกาสิ ฯ เต สพฺเพปิ ยาวตายุกั จตฺวา ตโต จุตฺวา เทวโลก
 นิพฺพตฺติตฺวา อิมสฺมี พุทฺธุปฺปาเท เทวโลกา จวิตฺวา, เชฏฺฐกฺกภูมฺพิ
 โก กุกฺกภูวตีนคเร ราชกุเล นิพฺพตฺติตฺวา วยปฺปตฺโต มหากปฺปิ
 นราชา นาม อโหสิ, เสสา อมจฺจกุเลสุ นิพฺพตฺตีสฺสุ; เชฏฺฐ
 กฺกภูมฺพิทสฺส ภริยา มทฺทรรุเจ สาคลนคเร ราชกุเล นิพฺพตฺติ,
 อโนชปุพฺพวณฺณเมวสฺสา สรีรั อโหสิ ฯ “อโนชาเตววสฺสา นามั
 กรีสฺสุ, สวา วยปฺปตฺตา กปฺปिनรณฺโวย เคนฺหิ คนฺตฺวา อโนชาเทวี
 นาม อโหสิ, เสสิตฺถิโยปิ อมจฺจกุเลสุ นิพฺพตฺติตฺวา วยปฺปตฺตา
 เตสฺสเวย อมจฺจปฺตฺตานั เคนฺหานิ อคมฺสฺสุ ฯ เต สพฺเพปิ รณฺโวย
 สมฺปตฺติสทิสฺส สมฺปตฺตี อนุภวีสฺสุ ฯ ยทา ราชา สพฺพาลงฺการปฺปฏิมณฺหิ
 โต หตฺถี อภิริหิตฺวา วิจฺรติ; ตทา เตปี ตเถว วิจฺรนฺติ ฯ ตสมฺมี
 อสฺเสน วา รเถน วา วิจฺรนฺเต, เตปี ตเถว วิจฺรนฺติ ฯ เอวั
 เต เอกโต หุตฺวา กตฺวานั ปุณฺณานั อานูภาเวเน เอกโตว
 สมฺปตฺตี อนุภวีสฺสุ ฯ รณฺโวย ปน “พลฺโล พลฺวาหโน ปุปฺโป ปุ
 พฺวาหโน สฺสปตฺโตติ ปณฺจ อสฺสา โหนฺติ ฯ ราชา เตสุ สฺสปตฺต
 สยฺ อารโหติ ฯ อิตเร จตฺตาโร อสฺสารโหหนั สาสฺนาหฺรณฺตฺถาย

อทาสี ๗ ราชา เต ปาโตว โภเชตวา “คจฉณ, เทว วา ตีณิ
 วา โยชนานิ อาหิณฺหิตฺวา พุทฺธสฺส วา ธมฺมสฺส วา สงฺฆสฺส
 วา อุปฺปนฺนภาวํ ฌตฺวา มยฺหํ สุขสฺสํ อหฺรธาติ เปเสสิ ๗
 เต จตฺตฺหิ ทฺวาเรหิ นิกฺขมิตฺวา เทว ตีณิ โยชนานิ อาหิณฺหิตฺ
 วา สาสนํ อลภิตฺวา ปจฺจาคจฺฉนฺตฺติ ๗

พระราชชาติข่าวจากพ่อค้า

(หน้า ๑๓-๑๔ อถกทิวสํ ราชา - ตังณณฺเวยว นิกฺขมฺมิ)

อถกทิวสํ ราชา สุปฺตํ นาม อสฺสมารุญฺห อมจฺจสทฺส-
 ปรีวฺโต อุยฺยานํ คจฺฉนฺโต กิลนฺตรูเป ปณฺจสทฺมตฺเต วาณิข
 เก นครํ ปวิสนฺเต ทิสฺวา “อิมํ อทฺธานกิลนฺตา อทฺธา อี
 เมสํ สนฺติกา เอกํ ภทฺทกํ สาสนํ โสสฺสามีติ เต ปกฺโก
 สทาเปตฺวา “กุโธ อากจฺฉนฺตาติ ปุจฺฉิ ๗ “อตฺถิ เทว อีโต วีสฺติโย
 ชนสทฺมตฺถเก สวตฺถิ นาม นครํ, ตโต อากจฺฉนฺตาติ ๗ “อตฺถิ
 ปน โว เทเส กิลฺลิจิ สาสนํ อุปฺปนฺนนฺตฺติ ๗ “เทว อณฺถํ
 กิลฺลิจิ นตฺถิ,

สมฺมาสมฺพุทฺโธ ปน อุปฺปนฺนโนตฺติ ๗ ราชา ตาวเทว ปณฺจวณฺณาย
 ปีติยา ผุฏฺฐสรีโร กิลฺลิจิ สลฺลกฺเขตฺตุ อสฺกโกนฺโต มุหฺตตํ วีตินา
 เมตฺวา “ตาทา กิ วเทถาติ ปุจฺฉิ ๗ “พุทฺโธ เทว อุปฺปนฺนโนตฺติ
 ๗ ราชา ทฺตฺติยํปี ตตฺติยํปี ตเถว วีตินาเมตฺวา จตฺตฺถวาเร “กิ
 วเทถ ตาทาติ ปุจฺฉิตฺวา, “พุทฺโธ เทว อุปฺปนฺนโนตฺติ วุตฺเต, “ตา
 ตา สทฺสทฺสสํ โว ทมฺมีติ วตฺวา “อปรํปี กิลฺลิจิ สาสนํ อตฺถิ
 ตาทาติ ปุจฺฉิ, “อตฺถิ เทว, ธมฺโม อุปฺปนฺนโนตฺติ ๗ ราชา ตํปี

สุตวา ปริมนเยเนว ตโย วาเร วีตินาเมตวา,
 จตุตถวาเร “ธมฺโมติ ปเท วุตเต, “อิธปิ โว สตสหสฺสํ ทมฺมี
 ติ วตฺวา “อปฺริปี สาสนํ อตฺถิ ตาตาติ ปุจฺฉิ ฯ “อตฺถิ เทว,
 สงฺฆรตนํ อุปฺปนฺนติ ฯ ราชา ตํปี สุตฺวา ตเถว ตโย วาเร
 วีตินาเมตวา, จตุตถวาเร “สงฺฆโมติ ปเท วุตเต, “อิธปิ โว
 สตสหสฺสํ ทมฺมีติ วตฺวา อมจฺจสหสฺสํ โอลิเกตฺวา “ตาตา ก็
 กริสฺสเถติ ปุจฺฉิ ฯ “เทว ก็ กริสฺสเถติ ฯ “อหํ ตาตา ‘พุทฺโธ
 อุปฺปนฺโน, ธมฺโม อุปฺปนฺโน, สงฺฆโม อุปฺปนฺนติ สุตฺวา น
 ปฺน นินฺวตฺติสฺสามิ, สตฺถารํ อุทฺทิสฺส คนฺตฺวา ตสฺส สนฺติเก ปพฺพชิสฺ
 สามีติ ฯ “มยฺปิ เทว ตุมฺเหหิ สทฺธี ปพฺพชิสฺสามาติ ฯ ราชา
 สุวณฺณปฏฺฐเณ อกฺขรานิ ลินฺขาเปตฺวา วาณิเชเก อาห “อโนชา นาม
 เทวี ตุมฺหากํ ตีณิ สตสหสฺसानิ ทสฺสติ; เอวญฺจ ปน วเทยฺยาถ
 ‘รณฺญา กิร เต อิสฺสรียํ วิสฺสณฺฺจ, ยถาสุขํ สมฺปตฺตี ภูณฺชาหีติ;
 สเจ ปน โว “ราชา กหนฺติ ปุจฺฉิสฺสติ, ‘สตฺถารํ อุทฺทิสฺส ปพฺพ
 ชิสฺสามีติ วตฺวา คโตติ อาโรเจยฺยาเถติ ฯ อมจฺจาปี อตฺตโน อตฺต
 โน ภริยานํ ตเถว สาสนานิ ปหิณฺสิสุ ฯ ราชา วาณิเชเก อโยเชตฺวา
 อมจฺจสหสฺสปริวฺโต ตํขณฺณเวยว นิกฺขมิ ฯ

พระศาสดาตรวจดูสัตว์โลก

(หน้า ๑๔-๑๖ สุตถาปี ตํทิวสํ – วนฺทิตฺวา นิสฺสีสุ)

สุตถาปี ตํทิวสํ ปจฺจฺจสกาเล โลกํ โวลเณโต มหา-
 กปฺปิณราชานํ สปริวารํ ทิสฺวา “อโย มหากปฺปิโน วาณิเชกานํ
 สนฺติกา ตินฺณํ รตนานํ อุปฺปนฺนภาวํ สุตฺวา เตสํ วจนํ ตีหิ

สตสหัสเสหิ ปุเชตวา รชชํ ปหาย อมจจสหัสสปริวุโต มํ อุททิสส
 ปพพชิตุกาโม เสว นิกขมิตฺตติ, โส สปริวารो สห ปฏิสมภิ
 ทาหิ อรหตฺตํ ปาปฺณิสฺสติ, ปจฺจुकฺคณฺนโต กริสฺสามีติ ปุณฺทิวเส
 จกฺกวตฺติ วีย ชุทฺทกคามโกชกํ ปจฺจुकฺคณฺนโต สยเมว ปตฺตจิวร์
 คเหตุวา วิสฺติโยชนสฺตมคฺคํ ปจฺจुकฺคณฺตวา จนฺทภาคาย นทียา ตีเร
 นิโครธ- รุกฺขมุเล ฉพฺพณฺณรสมโย วิสฺสชฺเชนฺโต นิสฺสีติ ฯ ราชานิ
 อากฺคณฺนโต เอกํ นทึ ปตฺวา “กา นามเสตติ ปุจฺฉิ ฯ “อารวปจ
 ฉา นาม เทวตฺติ ฯ “กิมสฺสา ปริมาณํ ตาตฺตติ ฯ “คมฺภีโรโต คาวุต
 ; ปุถฺลโต เทว คาวุตานิ เทวตฺติ ฯ “อตุถิ ปเนตฺถ นาวา วา
 อุพฺมุโป วตฺติ ฯ “นตุถิ เทวตฺติ ฯ “นาวาทินิ โอลเณตฺนํ อม
 หากํ ชาตฺติ ชรํ อุปเนตฺติ, ชรา มรณฺ; อหํ นิพฺพेमตฺติโก หุตฺวา
 ตีณิ รตฺนานิ อุทฺทิสฺส นิกฺขนฺโต, เตสํ อานุภาเวเน อิทํ อุทกํ
 วีย มา อโหสีติ ตินฺณํ รตฺนानํ कुณฺ อวชฺเชตฺวา “อิติปิ โส
 ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธติ พุทฺธานุสฺสตี อานุสฺสรนฺโต สปริ
 วาโร อสฺสสฺสเสเน อุทกปิฏฺเจ ปกฺขนฺทิตฺติ ฯ สินฺธวา ปิฏฺจิปาสาเถ
 วีย ปกฺขนฺทิตฺติ ฯ ชุรานํ อคฺคา เนวเตมฺมึสุ ฯ โส ตํ อุตฺตริตฺวา ปุ
 โต คจฺจณฺนโต อปรํปี นทึ ทิสฺวา “อัย กา นามตฺติ ปุจฺฉิ ฯ
 “นีลวาทนา นาม เทวตฺติ ฯ “กิมสฺสา ปริมาณนฺติ ฯ “คมฺภีโรโตปิ
 ปุถฺลโตปิ อพฺพโยชนํ เทวตฺติ ฯ เสสํ ปุริมสฺทิสฺสเมว ฯ ตํ ปน
 นทึ ทิสฺวา “สวากฺขาโต ภควตา ธมฺโมติ ธมฺมานุสฺสตี อานุสฺสรน
 โต ปกฺขนฺทิตฺติ ฯ ตํปี นทึ อติกฺกมิตฺวา อปรํปี นทึ ทิสฺวา “อัย
 กา นามตฺติ ปุจฺฉิ ฯ “จฺนฺทภาคา นาม เทวตฺติ ฯ “กิมสฺสา ปริมาณ
 นฺติ ฯ “คมฺภีโรโตปิ ปุถฺลโตปิ โยชนํ เทวตฺติ ฯ เสสํ ปุริมสฺทิสฺสเมว ฯ

อิมํ ปน นที ทิสฺวา “สุปฏิปนโน ภควโต สาวกสงฺโฆติ
 สงฺฆานุสฺสตี อนุสฺสรนฺโต ปกฺขนฺที ฯ ตํ ปน นที อติกกมิตฺวา
 คจฺจนฺโต สตฺถุ สรฺริโต จพฺพณฺณรสมฺมึโย อทฺทส ฯ นิโครธฺรูกฺขสฺส
 สาขาวิภูปฺปลาธานี โสวณฺณมยานิ วีย อเหสฺสุ ฯ ราชา จินฺเตสิ
 “อัย โอภาโส เนว จนฺทสฺส, น สุริยสฺส, น เทวมาร- พฺรหฺม
 นาคสุปฺณณาทีนํ อณฺฺยตรสฺส; อทฺธา สตฺถารํ อุตฺทิสฺส
 อากจฺจนฺโต มหาโคตมพฺพุเทน ทิฏฺฐโจ ภวิสฺสามีติ ฯ โส ดาว
 เทว อสฺสปฏิจฺจโต โอตริตฺวา โอนตสรฺโร รสมฺนํ อนุสาเรน
 สตฺถารํ อุปสงฺกมิตฺวา มโนสฺลารเส นิมุขฺชนฺโต วีย พุทฺธรสมฺนํ
 อนฺโต ปวิสฺติตฺวา สตฺถารํ วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสีทิ สทฺธี
 อมจฺจสทฺสเสน ฯ สตฺถา อนุปฺพุพิกถํ กเถสิ ฯ เทสนาวสานเ
 ราชา สปริวโร โสตาปตฺติผลे ปตฺติจฺจที ฯ อถ สพฺเพว อจฺจทิตฺวา
 ปพฺพชฺชํ ยาจิสฺสุ ฯ สตฺถา “อากมฺิสฺสตี นุ โข อิเมสํ กุลปฺุตฺตานํ
 อิทฺธิมยปตฺตจิวฺรนฺติ อุปฺธาเรนฺโต “อิเม กุลปฺุตฺตา ปจฺเจก
 พุทฺธสทฺสสฺส จิวฺรสทฺสสํ อทฺสุ, กสฺสปพฺพุทฺธกาเล วิสฺติยา
 ภิกฺขุสทฺสสถานํปี วิสฺติ จิวฺรสทฺสธานี อทฺสุ, อนจฺจริยํ อิเมสํ
 อิทฺธิมยปตฺตจิวฺรคฺมนนฺติ ญตฺวา ทกฺขิณฺหตถํ ปสาเรตฺวา “เอถ
 ภิกฺขโว, จรถ พฺรหฺมจฺริยํ สมฺมา ทฺกฺขสฺส อนฺตกิริยาयाติ อาห ฯ
 เต ดาวเทว อจฺจปฺริกฺขารธฺรา วสฺสสติกตฺเถรา วีย หุตฺวา เวหาสํ
 อพฺภุคฺคณฺตฺวา ปจฺจโจโรหิตฺวา สตฺถารํ วนฺทิตฺวา นิสฺสีทิสฺสุ ฯ

พระราชชาติบรรลुकุณวิเศษ

(หน้า ๑๗-๑๙ เตปี วาณิชา - เทว นทีโย อุตฺตริ)

เตปี วาณิชา ราชกุล คณฺฐวา รณฺญา ปหิตสาสนํ
 อาโรจาเปตฺวา, เทวีย “อาคจฺจนฺตฺตฺติ วุตฺเต, ปวิสิตฺวา วนุ
 ทิตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุฯ อถ เน เทวี ปุจฺฉิ “ตาทา ก็
 การณา อาคตตฺถาติฯ “มยํ รณฺญา ตุมฺหากํ สนฺติกํ ปหิตา, ตีณิ
 กิร โน สตสฺสฺสาณิ เทถาติฯ “ตาทา อติพฺหุ ฆณฺณ, ก็ ตุมฺเหหิ
 รณฺโย กตํ, กิสฺมี โว ราชา ปสนฺโน เอตฺตํ ฐนํ ทาเปสีติฯ “เท
 วิ น อณฺณํ กิลฺยจิ กตํ, รณฺโย ปน สาสนํ อาโรจยิมฺหาติฯ “สกุ
 กา ปน ตาทา มยฺหํปี อาโรเจตฺนฺติฯ “สกุกา เทวีติฯ “เตน
 หิ ตาทา วเทถาติฯ “เทวี พุทฺโธ โลเก อุปฺปนฺโนติฯ สปิ
 ตํ สุตฺวา ปุริมฺนเยเนว ปีติยา พุฏฺฐสรีรา ติกฺขตฺตํ กิลฺยจิ
 อสฺลลฺกฺเขตฺวา จตฺตฺถวาเร “พุทฺโธติ ปทํ สุตฺวา “ตาทา อิมฺสมิ
 ปเท รณฺญา ก็ ทินฺนฺนฺติฯ “สตสฺสฺสํ เทวีติฯ “ตาทา นานุจ
 ฉวิกํ รณฺญา กตํ เอวรูปํ สาสนํ สุตฺวา ตุมฺหากํ สตสฺสฺสํ ทท
 มาเนน, อหํ หิ โว มม ทุกฺคตปณฺณาการเ ตีณิ สตสฺสฺสาณิ ทม
 มิ, อปรํ ตุมฺเหหิ ก็ อาโรจิตฺนฺติฯ “อิทฺยจิทฺยจาติ อปรานิปิ
 เทว สาสนานิ อาโรเจสุฯ เทวี ปุริมฺนเยเนว ปีติยา พุฏฺฐสรีรา
 ติกฺขตฺตํ กิลฺยจิ อสฺลลฺกฺเขตฺวา จตฺตฺถวาเร ตเถว สุตฺวา ตีณิ ตีณิ
 สตสฺสฺสาณิ ทาเปสีฯ เอวํ เต สพฺพานิ ทฺวาทส สตสฺสฺ
 สาณิ ลภีสุฯ อถ เน เทวี ปุจฺฉิ “ราชา กหํ ตาทาติฯ “เทวี
 ‘สตุถารํ อุตฺตริสฺส ปพฺพชิสฺสามิตี คโตติฯ “มยฺหํ เตน ก็ สา
 สนํ ทินฺนฺนฺติฯ “สพฺพํ กิร เตน ตุมฺหากํ อิสฺสรียํ วิสฺสุฏฺฐํ,

ตุมเห กิร ยถารุจिया สมปตตี อนุภวถาติ ฯ “อมจจา ปน
 กหํ ตาตาติ ฯ “เตปี ‘รณฺว สทฺธิเยว ปพฺพชิสฺสามาติ คตา เทวี
 ติ ฯ สว เตสํ ภริยาโย ปกโกสาเปตฺวา “อมฺมา ตุมหากํ สามิกา
 ‘รณฺว สทฺธิ ปพฺพชิสฺสามาติ คตา, ตุมเห ก็ กิรฺสฺสถาติ ฯ
 “ก็ ปน เตหิ อมฺหากํ สาสนํ ปหิตํ เทวีติ ฯ “เตหิ กิร
 อตฺตโน สมปตฺติ ตุมหากํ วิสฺสฏฺฐา, ตุมเห กิร ตํ ยถารุจिया
 ปริภุญฺชถาติ ฯ “ตุมเห ปน เทวี ก็ กิรฺสฺสถาติ ฯ “อมฺมา โส
 ตาว ราชา สาสนํ สุตฺวา มคฺเค จิตฺโกว ตีหิ สตสฺสเสหิ
 ตีณิ รตนานิ ปุเชตฺวา เขพฺปิณฺทํ วย สมปตฺตี ปหาย ปพฺพชิสฺ
 สามีติ นิกฺขนฺโต; มยา ปน ตินฺณํ รตนานํ สาสนํ สุตฺวา ตีณิ
 รตนานิ นวหิ สตสฺสเสหิ ปุชิตานิ; น โข ปเนสา สมปตฺติ นาม
 รณฺโวยเยว ทุกฺขา, มยหํปี ทุกฺขาเยว, โก รณฺโวย ฉทฺทิตํ
 เขพฺปิณฺทํ ชนฺนุเกหิ ปตฺติฏฺฐหิตฺวา มุเขน คณฺหิสฺสติ, น มยหํ
 สมปตฺติยา อตฺโถ, อหํปี สตถารํ อุทฺทิสฺส คนฺตฺวา ปพฺพชิสฺสามีติ ฯ
 “เทวี มยฺปี ตุมฺเหหิเยว สทฺธิ ปพฺพชิสฺสามาติ ฯ “สเจ สกฺโกถ
 , สจฺจ อมฺมาติ, “สกฺโกม เทวีติ ฯ “เตนหิ เอถาติ รณฺสฺสสํ
 โยชาเปตฺวา รถํ อารุยฺห ตาหิ สทฺธิ นิกฺขมิตฺวา อนุตฺรามค
 เค ปจฺมนที ทิสฺวา, ยถา รณฺว ปุฏฺจํ ตเถว ปุจฺจิตฺวา
 สพฺพํ ปวตฺตี สุตฺวา “รณฺโวย คมนมคฺคํ โอลเกถาติ วตฺวา
 “สินฺธฺวานํ ปทวลฺลชํ น ปสฺสาม เทวีติ วุตฺเต, “ราชา ‘ตีณิ
 รตนานิ อุทฺทิสฺส นิกฺขนฺโตสมิติ, สจฺจกิริยํ กตฺวา คโต ภวิสฺสติ,
 อหํปี ตีณิ รตนานิ อุทฺทิสฺส นิกฺขนฺตา, เตสฺเมว อานุภาเวน อิหํ
 อุทฺกํ อุทฺกํ วย มา อโหสีติ ตินฺณํ รตนานํ कुณํ อนุสฺสรติ

วา รตสหัสส์ เปเสสิ ฯ อุทกั ปิฎฺฐิปาสาณสทิสํ อโหสิ ฯ จกุกานัน
อกุขคฺคเนมิวภูฏิโย เนว เตมีสุ ฯ เอเตเนว อุปาเยน อิตราปี เทว
นทีโย อุตฺตริ ฯ

บรรลพพระอรหัต

(หน้า ๑๙-๒๑ สุตถา ตสฺสา – มหากปฺปินตฺเถโร วตฺถุ)

สฺตถา ตสฺสา อากมนภาวํ ฌตฺวา, ยถา อุตฺตโน สฺนฺติ
เก นิสินฺนา ภิกฺขุ น ปญฺญายนฺติ; เอวมกาสี ฯ สปิ คจฺจนฺตี
คจฺจนฺตี สฺตถุ สรีโรโต นิกฺขนฺตรสมิโย ทิสฺวา ตเถว จินฺเตตฺ
วา สฺตถารํ อุปสงฺกमितฺวา วนฺทิตฺวา เอกมนตํ จิตา ปุจฺฉิ “ภนฺ
เต มหากปฺปิโน ตุมฺเห อุทฺทิสฺส นิกฺขนฺโต, อากเตตฺถ มญฺเญ,
กหํ โส, อมฺหากํปิ นํ ทสฺเสถาติ ฯ “นีสีทถ ตาว, อิเชว ตํ
ปฺสฺสิสฺสเถาติ ฯ ตา สพฺพาปี ตฺฐจฺจิตฺตา “อิเชว กิร นิสินฺนา
สามิเก ปฺสฺสิสฺสามาติ นีสีทิสฺสุ ฯ สฺตถา อญฺฺพุพฺพิกถํ กเถสิ ฯ
อโนชา เทวี เทสนาวसाने สปริวารา โสตาปตฺติผลํ ปาปุณฺนิ ฯ
มหากปฺปินตฺเถโร ตาสํ วทฺธมิตํ ฐมฺมเทสนํ สุณฺนฺโต สปริวารो สห
ปฺฐิสฺสมภิทาหิ อรหฺตํ ปาปุณฺนิ ฯ ตสมิ ขณฺเ สฺตถา ตาสํ เต
ภิกฺขุ อรหฺตํ ปตฺเต ทสฺเสสิ ฯ ตาสํ กิร อากตฺกฺขณฺเเยว อุตฺตโน
สามิเก กาสาวธเร มุณฺฑลฺสิเร ทิสฺวา จิตฺตํ เอกคฺคํ น ภเวยฺย, เตน
มคฺคผลานิ ปตฺตํ น สกฺกุณฺเญยฺ; ตสฺมา อจฺลสฺสทฺธาย ปตฺธิจฺจิต
กาเล ตาสํ เต ภิกฺขุ อรหฺตํ ปตฺเต ทสฺเสสิ ฯ ตापิ เต ทิสฺวา
ปญฺจปฺปตฺธิจฺจิตฺเตน วนฺทิตฺวา “ภนฺเต ตุมฺหากํ ตาว ปพฺพชิต
กิจจํ มตฺถกํ ปตฺตฺนฺติ วตฺวา สฺตถารํ วนฺทิตฺวา เอกมนตํ

จิตา ปพพชข์ ยาจีสุ ฯ “เอวํ กิร วุตเต, สตุถา อุปลลวณณาย
 อาคมนํ จินฺเตสึติ เอกจฺเจ วทนฺติ ฯ สตุถา ปน ตา อุปาสิกา
 โย อาห “สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขุณฺุปลสฺสเย ปพพชฺธาติ ฯ
 ตา อนุปฺุพเพน จาริกญฺจรมานา อนุตรามคฺเค มหาชเนน
 อภิหฺฐสฺกการสมฺมานา ปทสว วิสฺติโยชนสฺติกํ มคฺคํ คนฺตฺวา
 ภิกฺขุณฺุปลสฺสเย ปพพชิตฺวา อรหตฺตํ ปาปฺุณฺิสฺสุ ฯ สตุถาปี
 ภิกฺขุสฺหสฺสํ อาทาย อากาเสเนว เชตวนํ อคมาสิ ฯ

ตตฺร สฺุทํ อายสฺมา มหากปฺปิโน รตฺติญฺจานทิวาญฺจานาที
 สฺุ “อโห สฺุขํ, อโห สฺุขนฺุติ อุทานํ อุทาเนนฺุโต วิจฺรติ ฯ ภิกฺขุ ภคว
 โต อาโรเจสฺสุ “ภนฺุเต มหากปฺปิโน ‘อโห สฺุขํ, อโห สฺุขนฺุติ
 อุทานํ อุทาเนนฺุโต วิจฺรติ, อตฺตโน รชฺชสฺุขํ อารพฺภ กเถติ มณฺเฑติ
 ฯ สตุถา ตํ ปกฺโกสาเปตฺวา “สจฺจํ กิร ตวํ กปฺปิณ กามสฺุขํ รชฺช
 สฺุขํ อารพฺภ อุทานํ อุทาเนสฺสิติ ฯ “ภควา เม ภนฺุเต ตํ อารพฺภ
 อุทานภาวํ วา อนุทานภาวํ วา ชานาตีติ ฯ สตุถา “น ภิกฺขเว มม
 ปฺุตฺโต กามสฺุขํ รชฺชสฺุขํ อารพฺภ อุทานํ อุทาเนติ, ปฺุตฺตสฺส ปน
 เม ฐมฺมปีติ อุปฺุชฺชติ, โส อมตฺมทานิพฺพานํ อารพฺภ เอวํ
 อุทานํ อุทาเนสฺสิติ อนุสนฺุธี ฆณฺเฑตฺวา ฐมฺมํ เทเสนฺุโต อิมํ คาถมาห

“ฐมฺมปีติ สฺุขํ เสติ วิปฺปสนฺุเนน เจตสา

อริยปฺุปเวทิตฺเต ฐมฺเม สทา รมฺติ ปณฺุทิตฺติ ฯ

ตตฺถ “ฐมฺมปีตีติ: ฐมฺมปายโก ฐมฺมํ ปิวนฺุโตติ อตฺถโธ ฯ
 ฐมฺโฆ จ นามสฺ น สกฺกา ภาชเนน ยาคฺุอาทีนิ วิย ปาตุํ, นววิธํ
 ปน โลกุตฺตรฐมฺมํ นามกาเยน ฝุสนฺุโต อารมฺมณฺุโต สจฺจนิโร
 โต ปริญฺญาภิสมฺยาทีหิ ทฺุกฺขาทีนิ อริยสจฺจานิ ปฏฺิวิชฺฌนฺุโต

ธมฺมํ ปิวติ นาม ฯ สุขํ เสตีติ; เทสนาสีสมตฺตเมตํ ฯ จตุหิปี
อิริยาปเถหิ

สุขํ วิหฺรตีติ อตฺถโธ ฯ วิปฺปสนฺเนนาติ: อนาวิเลน นินฺรุปกฺกิเลเสน ฯ
อริยปฺปเวตีเตติ: พุทฺธาทีหิ อริเยหิ ปเวตีเต สตีปฺภูจฺานาทีเกเท
โพธิปฺกฺขิยธฺมเม ฯ สทา รมตีติ: เอวฺรุโป ธฺมมปีติ วิปฺปสนฺเนน
เจตฺสา วิหฺรนฺโต ปณฺฑิตฺจฺเจน สมฺนฺนาคโต สทา รมติ อภิรมตีติ ฯ

เทสนาวสฺาเน พฺหุ โสตาปฺนฺนาทโย อเหฺสนฺติ ฯ

มหากปฺปินฺตฺเถร วตฺถุ ฯ